

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาวนั้นมีมาเป็นระยะเวลายาวนานประมาณ 2,000 กว่าปี แต่ความสัมพันธ์ทางการทูตสมัยใหม่อย่างเป็นทางการระหว่างสองประเทศเริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1950 หรือ 50 ปีมาแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดจนมีคำพูดติดปากว่าความสัมพันธ์ไทย-ลาวนั้นเป็นเหมือน “บ้านพี่-เมืองน้อง” ดูได้จากมีปัจจัยที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันในประวัติศาสตร์ หรือเชื้อสายคนไทยของประชาชนทั้ง 2 ประเทศ ซึ่งมาจากต้นกำเนิดเดียวกัน ซึ่งมีรูปร่าง ผิวพรรณ นับถือศาสนา มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตอย่างเดียวกัน จะแตกต่างกันก็เฉพาะระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองตามเงื่อนไขของแต่ละภูมิภาคและท้องถิ่นเท่านั้น นอกจากนี้ลาวยังเป็นประเทศเดียวที่สามารถสื่อสารกันได้กับไทยโดยไม่ต้องใช้คนกลาง หรือภาษากลาง และยังมีพรมแดนทั้งทางบกและทางน้ำติดต่อกันยาวถึง 1,810 กิโลเมตร (สมาคมไทยลาวร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2541 : 3) ทำให้สะดวกในการติดต่อค้าขายกัน

ถึงแม้ว่าไทย-ลาวจะสนิทสนมกันโดยสายเลือดและภาษา และมีความใกล้ชิดกันมากก็ตาม แต่ในอีกด้านหนึ่งทั้งสองประเทศก็ยังมีปัจจัยบางอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ทำให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเส้นแบ่งเขตแดน ปัญหาการส่งสินค้าผ่านแดน ปัญหาการเปิดจุดลักลอบค้าขาย ปัญหาการค้ายาเสพติด ปัญหาผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์, 2540 : 88) หรือความรู้สึกของคนลาวที่รู้สึกว่าคุณคนไทยที่ได้ชื่อว่าเป็นพี่น้องกันเอารัดเอาเปรียบ ดูถูกเหยียดหยาม และชอบแสดงตัวเปรียบเสมือนที่เอื้อยอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสัมพันธภาพไทย-ลาว จึงมีทั้งด้านความร่วมมือและความขัดแย้ง ตามเหตุการณ์ของแต่ละยุคสมัย แต่ถึงแม้จะมีความขัดแย้งอยู่บ้าง ก็เป็นความขัดแย้งที่สามารถแก้ไขได้โดยความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายด้วยดีตลอดมา

จากที่กล่าวมาปัจจัยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว สามารถแยกออกได้เป็นประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1.1.1. ด้านการมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมร่วมกัน

ความสัมพันธ์ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทย-ลาวนั้น มีปรากฏต่อกันมานานมาก สภาพที่ตั้งที่ใกล้ชิดตลอดจนวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง การผสมผสานและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมไทยและลาวจึงเกิดขึ้นตลอดเวลา ถึงแม้ว่าไทย-ลาวจะมีความขัดแย้งในเรื่องการเมืองในอดีต แต่อิทธิพลความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมระหว่างกันก็ยังมีอย่างต่อเนื่องและราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษาวรรณกรรม ศิลปะ หรืองานเพลง ซึ่งความสัมพันธ์อันแนบสนิทที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับลาวนี้เอง ทำให้มีการสะท้อนออกมาทางบทเพลงทั้งของลาวและของไทย (ศรี อินทบัณฑิต และคณะ, 2531 : 4) นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งสองชาติ ในงานประเพณี งานบุญ เทศกาลสำคัญๆ ของแต่ละฝ่าย และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระดับชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่รัฐบาลทั้งสองประเทศนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและการทูต ส่วนศาสนสัมพันธ์ของไทยและลาวก็นับว่ายาวนาน ซึ่งความสัมพันธ์ทางพุทธศาสนามีมานานไม่น้อยกว่าความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือด้านการศึกษา เช่น การแข่งฟุตบอล แบดมินตัน เทนนิส โดยเฉพาะการแข่งขันเรือยาวมิตรภาพหนองคายและเวียงจันทน์ (มณฑล คงแถวทอง, 2539 : 151-163)

ส่วนมากคนไทยมักจะมองข้ามความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและทางสังคม-จิตวิทยากับประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำประเทศหรือประชาชนคนไทยเอง ซึ่งในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่เปราะบาง และกระทบกระเทือนจิตใจได้โดยง่าย จากความผูกพันพิเศษทางด้านเชื้อชาติ และวัฒนธรรม รวมทั้งอิทธิพลด้านภาษาที่มาจากพื้นฐานเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกัน ทำให้สื่อจากไทยมีบทบาทสำคัญมากในการขยายอิทธิพลทางภาษา โดยเฉพาะ สปป.ลาว สามารถรับภาพจากสถานีโทรทัศน์ของไทยได้เกือบทุกช่อง โอกาสของการรับอิทธิพลทางภาษา และวัฒนธรรมอื่นๆ ผ่านทางโทรทัศน์จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่ง

1.1.2. ด้านการเมือง

ความสัมพันธ์ไทย-ลาวได้รับการส่งเสริมเกื้อกูลจากปัจจัยทางการเมืองหลายประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศ นโยบายที่ต่อเนื่องของไทยที่เน้นเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการที่ สปป.ลาวเปิดประเทศมากขึ้น โดยได้เริ่มปฏิรูประบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบเศรษฐกิจการตลาดในปี ค.ศ. 1986 การที่ไทยและ สปป.ลาวได้ตกลงทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างกัน (Treaty of Amity and Cooperation) ตาม

เงื่อนไขขั้นต้นก่อนจะเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 ซึ่งยืนยันว่าจะเคารพในเอกราชและไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน รวมทั้งตกลงจะระงับข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1992 สปป.ลาวก็ได้รับสถานภาพเป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer) ของอาเซียน จนท้ายที่สุดจากการสนับสนุนของไทย สปป.ลาวได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1997

อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ไทย-ลาวจะราบรื่นหรือมีอุปสรรคส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญข้อหนึ่งคือ ทศนคติ หรือจิตวิทยาในการตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศของผู้นำไทยที่มีต่อ สปป.ลาว ที่เล็งเห็นถึงความสัมพันธ์แบบทวิภาคีของประเทศทั้งสองที่จะทำให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นได้ โดยเน้นที่ปัจจัยความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมที่เหมือนกันระหว่างไทย-ลาว ดังนั้นผู้นำของไทยจึงดำเนินการรุกทางการทูตต่อ สปป.ลาวครั้งใหม่ โดยยึดถือความสัมพันธ์แบบ “บ้านพี่-เมืองน้อง” มีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับผู้นำระดับสูงของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการเสด็จเยือน สปป.ลาวของราชวงศ์ไทย ถึงแม้ว่า สปป.ลาวจะเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นสิ่งคณนิยมไปแล้วก็ตาม แต่ประชาชนลาวยังให้ความเคารพนับถือเจ้ามหาชีวิต และนับถือพระมหากษัตริย์ของไทยเปรียบเสมือนเจ้ามหาชีวิต เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเยือน สปป.ลาวเป็นครั้งแรก ในระหว่างวันที่ 15 - 22 มีนาคม ค.ศ. 1990 และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จไปร่วมพิธีเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เมื่อวันที่ 8 เมษายน ค.ศ. 1994 ร่วมกับประธานประเทศลาว ท่านหนูฮัก พูมสะหวัน ซึ่งนับว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ไทย-ลาวยุคปัจจุบัน

1.1.3. ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกัน ได้แก่ การที่ไทยและ สปป.ลาวมีพรมแดนติดต่อกัน ความคล้ายคลึงด้านภาษาและวัฒนธรรม การติดต่อไปมาหาสู่และค้าขายระหว่างกันของประชาชนตามบริเวณชายแดน และการที่ลาวจำเป็นต้องอาศัยไทยเป็นเส้นทางออกทะเลเพื่อค้าขายกับต่างประเทศ

หลังจากการล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์และการสิ้นสุดของสงครามเย็น ทำให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่ สปป.ลาว เคยได้จากประเทศในค่ายสังคมนิยมลดน้อยลง สปป.ลาว จึงได้เริ่มทบทวนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศใหม่ในปี ค.ศ. 1986 โดยนโยบายนี้ใช้ชื่อว่า “นโยบายจินตนาการใหม่” (New Economic Mechanism-NEM) ประกอบด้วย

หลังจากนั้น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1988 และได้ปรับนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านใหม่ที่เรียกว่า “แปรสนามรบอินโดจีนให้เป็นตลาดการค้า” (Changing the Battlefield into a Marketplace Policy) ซึ่งเป็นการทูตแนวใหม่ มีผลทำให้การค้า การลงทุนระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว เริ่มขยายตัวเพิ่มขึ้น

เมื่อปลายปี ค.ศ. 1988 ผู้นำไทย-ลาวได้ตกลงที่จะสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างไทย-ลาวเพื่อเชื่อมหนองคายกับเวียงจันทน์แห่งแรก โดยความช่วยเหลือทางการเงินจากประเทศออสเตรเลีย ซึ่งสะพานแห่งนี้ถือเป็นสื่อสายโยนไปสู่จุดสูงสุดจุดหนึ่งของสัมพันธภาพอันดีงามระหว่างไทย-ลาวในปัจจุบัน สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งนี้สร้างแล้วเสร็จในเดือนเมษายน ค.ศ. 1994 และทำพิธีเปิดใช้สะพานในวันที่ 8 เมษายน ค.ศ. 1994 ซึ่งทำให้มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด หลังจากประสบความสำเร็จในการสร้างสะพานมิตรภาพแห่งแรกขึ้นแล้ว รัฐบาลไทย-ลาวก็ได้มีนโยบายที่จะก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 เชื่อมจังหวัดมุกดาหารกับสะหวันนะเขต และสร้างถนนจากสะหวันนะเขตไปท่าเรือน้ำลึกดานัง ประเทศเวียดนาม

ถึงแม้ว่า สปป.ลาว จะปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมนับแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา แต่ก็ได้เป็นอุปสรรคมากนักต่อความสัมพันธ์ของการค้าไทย-ลาวแต่ประการใด แต่อย่างไรก็ตาม ปริมาณและมูลค่าทางการค้าจะมากหรือน้อย ก็แปรผันไปตามสภาพความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศทั้งสอง เมื่อใดที่ความสัมพันธ์ราบรื่นการค้าก็จะมีปริมาณและมูลค่าสูงตามไปด้วย (มานะ มาลาเพชร ในวิทยา สุจริตธรรักษ์ และชปา จิตต์ประทุม, บก., 2537 : 173) เพื่อความสะดวกในการค้าชายชายแดน และเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ไทย-ลาวจึงกำหนดให้มีการเปิดจุดผ่านแดนเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้าตามแนวชายแดนเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 - 1993 ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงเปิดจุดผ่านแดนถาวร 13 จุด และจุดผ่านแดนที่จังหวัดหนองคายนับได้ว่าเป็นจุดที่มีการค้ามากที่สุด เนื่องจากอยู่ตรงข้ามกำแพงนครเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงและเขตการค้าและเศรษฐกิจที่สำคัญของลาว รองลงมาคือจังหวัดมุกดาหาร ตรงข้ามแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นแขวงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากกำแพงนครเวียงจันทน์ นอกจากจุดผ่านแดนทั้ง 13 จุดแล้ว ยังมีจุดผ่อนปรนอีก 17 แห่งตามแนวชายแดน

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ไทย-ลาวทางเศรษฐกิจยังปรากฏให้เห็นในรูปของการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน เงินให้เปล่า ความช่วยเหลือทางเทคนิควิชาการ เช่น การให้ผู้เชี่ยวชาญมีการแลกเปลี่ยนในด้านเทคนิคการผลิตต่างๆ ความช่วยเหลือทางวิชาการ ซึ่งเป็นทุนในด้าน

การศึกษา ทักษะคนศึกษา ทนอบรมระยะสั้นและระยะยาว ทนศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท โครงการศูนย์พัฒนาบุคลากรด้านภาษาอังกฤษ ทนดูงานต่างประเทศ (บงกช หงษ์คำมี ในเอเชีย รายปี, 2540 : 157) และรัฐบาลไทยได้ให้เงินทุนแก่ สปป.ลาวเพื่อปรับปรุงถนนสายหลักในประเทศ และให้งบประมาณอีก 50 ล้านบาท สำหรับซ่อมแซมสนามบินที่เมืองหลวงพระบาง เพื่อปรับปรุงให้เป็นสนามบินนานาชาติ

การให้ความสำคัญแก่มิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านต่างๆ นั้น ต้องให้ความสำคัญในทุกมิติอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถ้าให้ความสำคัญต่อมิติความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจมากเกินไปและไม่ได้ให้ความสนใจต่อมิติความสัมพันธ์ทางการเมือง ก็จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีได้ และจะส่งผลกระทบต่อมิติทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม-จิตวิทยาได้โดยง่ายด้วยเช่นกัน คือจะทำให้เกิดความรู้สึกระหองระแหง และความรู้สึกที่ไม่ดีระหว่างกัน

นอกจากปัญหาในด้านความรู้สึกของคนลาวที่มองว่าคนไทยชอบดูถูกเหยียดหยาม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและ สปป.ลาวแล้วนั้น ยังมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ที่เรื้อรังมานาน ได้แก่

1. ปัญหาผู้อพยพชาวม้ง
2. ปัญหาเส้นเขตแดน ซึ่งเป็นปัญหายืดเยื้อตั้งแต่เริ่มกำหนดเส้นเขตแดนตามอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1926 จนในที่สุดทำให้เกิดความขัดแย้งในชั้นรุนแรงขึ้น ดังเช่นในกรณีของ
  - ปัญหาชายแดน 3 หมู่บ้าน (บ้านสว่าง บ้านกลาง และบ้านใหม่) ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ในปี ค.ศ. 1984
  - ปัญหาหมู่บ้านบ้านร่มเกล้า ที่จังหวัดพิษณุโลก ค.ศ. 1987
3. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปข.)
4. ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมอื่นๆ
5. ปัญหาอิทธิพลของสื่อจากประเทศไทย

คาดว่าในอนาคตอันใกล้นี้ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จะคลี่คลายลงไปในทางที่ดี เนื่องจากทั้งไทยและ สปป.ลาวมีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ในปัจจุบันความสัมพันธ์ไทย-ลาวกำลังพัฒนาไปในทางที่น่าพอใจอย่างไม่เคยมีมาก่อน ถึงแม้จะมีเรื่องความไม่

เข้าใจกันและปัญหาหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนักท่องเที่ยวโคโรนาไวรัส ปัญหาผู้อพยพชาวม้ง แต่ก็มิใช่เป็นปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ ทั้งสองประเทศมีศักยภาพมากมายที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนของทั้งสองประเทศ

จากความสัมพันธ์ที่ยาวนานของไทยและ สปป.ลาวเห็นได้ว่าในบางช่วงจะมีปัจจัยส่งเสริมเชิงสังคมจิตวิทยาต่อความสัมพันธ์อันดี และในบางช่วงจะมีปัจจัยอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน หากจะพิจารณาปัจจัยในเชิงสังคม-จิตวิทยาควบคู่ไปกับการพิจารณาในด้านอื่นๆ คือทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมแล้ว จะทำให้เข้าใจเรื่องราวและปัญหาต่างๆ ได้ละเอียดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงสาเหตุดังกล่าว และศึกษาว่าในอนาคตแนวโน้มความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจะออกมาในรูปแบบใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา :

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมเชิงสังคม-จิตวิทยาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ทำให้ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเชิงสังคม-จิตวิทยาต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และแนวโน้มความสัมพันธ์ของประเทศไทยทั้งสอง

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในอนาคต

1.3 แผนการดำเนินการ ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตและประเด็นของการศึกษา

เน้นการศึกษาในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 ที่ สปป.ลาวได้เริ่มทบทวนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศใหม่ พร้อมทั้งประกาศใช้นโยบาย "จินตนาการใหม่" (New Economic Mechanism)

ประเด็นของการศึกษา จะทำการศึกษาศึกษาตามวัตถุประสงค์เป็นข้อๆ ไปดังนี้

1). ด้านปัจจัยส่งเสริมเชิงสังคม-จิตวิทยาในการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศที่ทำให้ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โดยพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

1.1) ความผูกพันทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา โดยพิจารณาจาก

- ความเป็นญาติพี่น้องของประชาชนในเขตจังหวัดและแขวงชายแดน
ของประเทศทั้งสอง

- ไทยและลาวใช้ภาษาที่สามารถสื่อสารกันเข้าใจ
- มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและศาสนาอย่างเดียวกัน
- ความสัมพันธ์แบบบ้านพี่เมืองน้อง
- การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งสองชาติในงานประเพณีหรือเทศกาล

สำคัญๆ ของแต่ละฝ่าย

- คนไทยในภาคอีสานและคนลาวมีประเพณีการทำบุญเหมือนกัน เรียกว่า "ฮีตสิบสอง"

1.2) การเมือง

- มีความสัมพันธ์ทางการทูตยาวนานถึง 50 ปี
- ความสัมพันธ์เป็นไปโดยใกล้ชิด เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านของ
ไทยทั้งหมด

- การแลกเปลี่ยนเยี่ยมเยียนของผู้มีระดับสูงของทั้งสองประเทศ

1.3) การพึ่งพาทางเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยพิจารณาจาก

- การค้าระหว่างประเทศ
- การลงทุนระหว่างประเทศ
- การให้ความช่วยเหลือทางด้านต่างๆ
- ธุรกิจการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

2). ด้านปัจจัยอุปสรรคเชิงสังคม-จิตวิทยาต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทย
และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1) ปัญหาผู้ลี้ภัยลาว และปัญหาชนกลุ่มน้อยที่ยังคงหลงเหลืออยู่ใน
ประเทศไทย

2.2) ปัญหาเส้นเขตแดน

2.3) ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปข.)

2.4) ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมอื่นๆ โดยเฉพาะปัญหาการดูถูกคนลาว
ปัญหาการล่อลวงหญิงลาวมาค้าประเวณี ปัญหาแรงงานข้ามชาติลาว
ปัญหาการหลงใหลของวัฒนธรรมตะวันตกโดยผ่านทางประเทศไทย

2.5) ปัญหาอิทธิพลของสื่อจากประเทศไทย

ซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ในบางเรื่องอาจจะสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัย
ส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและ สปป.ลาวได้ โดยขึ้นอยู่กับ
มุมมอง ปัจจัยภายในและภายนอกในการพิจารณา

1.3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่ง
แหล่งข้อมูลในการศึกษาออกเป็น 2 แหล่ง คือ

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เบื้องต้นเป็นการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เหล่านี้ เพื่อใช้เป็นข้อ
มูลพื้นฐานสำหรับการทบทวนวรรณกรรมจาก

- หนังสือและตำรา
- รายงานการวิจัย ในรูปของวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือรายงาน
- จุลสาร วารสารซึ่งจัดพิมพ์โดยหน่วยงานของราชการ เอกชน หรือสมาคม
ทางวิชาการ
- เอกสารอื่นๆ เช่น เอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือพิมพ์ หนังสือ
ที่ระลึกในงานต่างๆ เอกสารประกอบการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาภาคสนาม ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
(Indepth Interview) สัมภาษณ์ลงรายละเอียด โดยใช้คำถามแบบเปิด ทำให้ได้ทราบ
ข้อมูลแบบกว้าง และผู้สัมภาษณ์สามารถปรับคำถามให้เหมาะกับผู้ให้สัมภาษณ์ได้
ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหลายด้าน อาทิ ในด้านประวัติศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ
หรือด้านการเมือง และสามารถถามคำถามได้จนเป็นที่พอใจ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ
เลือกจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งผู้ศึกษาสามารถเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างที่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำและให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการได้ด้วยการสอบถามจากผู้รู้ หรือด้วยการค้นคว้าสืบหาด้วยตัวเอง ซึ่งผู้ศึกษาพิจารณาพร้อมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเห็นว่าสามารถใช้เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายได้ใน การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จึงเลือกกลุ่มประชากรที่ต้องการสัมภาษณ์ทั้งหมด 35 ท่าน จากตัวแทนของฝ่ายไทย 17 ท่าน และตัวแทนจากฝ่ายลาว 18 ท่าน ซึ่งเห็นว่าเป็น จำนวนพอสมควร และครอบคลุมสำหรับการศึกษาวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากฝ่ายไทยนั้น ผู้ศึกษาเลือกสัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ หรือ มีประสบการณ์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับ สปป.ลาว โดยตรง ผู้ศึกษาเลือกสัมภาษณ์นักวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญใน ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ สปป.ลาว เจ้าหน้าที่ ธุรการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ สปป.ลาว สื่อมวลชนที่ทำข่าวเจาะลึกด้านเอเชีย- ตะวันออกเฉียงใต้ นักธุรกิจที่กำลังทำธุรกิจ และเคยทำธุรกิจใน สปป.ลาว ตำรวจที่ เคยปฏิบัติงานอยู่ชายแดนไทย-ลาว ณ จังหวัดหนองคาย นักพัฒนาในองค์กรพัฒนา เอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้อง และทำงานใน สปป.ลาว ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

- กลุ่มข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6 ท่าน
- กลุ่มนักวิชาการมหาวิทยาลัย	3 ท่าน
- กลุ่มนักธุรกิจ/บริษัทเอกชน	4 ท่าน
- กลุ่มนักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชน	2 ท่าน
- กลุ่มสื่อมวลชน	2 ท่าน
รวม	17 ท่าน

ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจาก สปป.ลาว ผู้ศึกษาได้เลือกสัมภาษณ์โดยใช้ หลักเกณฑ์คล้ายกับตัวแทนจากฝ่ายไทย คือเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ หรือมีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศไทย หรือเป็นผู้ที่มี ตำแหน่งระดับสูงอันเป็นที่ยอมรับของสังคม อาทิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม ข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับประเทศไทย นักวิชาการที่ เคยมาศึกษาในประเทศไทย นักธุรกิจที่ทำธุรกิจร่วมกับนักธุรกิจของไทย สื่อมวลชนที่ มีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยเป็นอย่างดี นักพัฒนาเอกชนที่มีความรู้เกี่ยวกับประเทศ ไทยและเคยทำงานร่วมกับคนไทย ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

- กลุ่มข้าราชการ	12 ท่าน
- กลุ่มนักวิชาการมหาวิทยาลัย	2 ท่าน
- กลุ่มนักธุรกิจ/บริษัทเอกชน	2 ท่าน
- คณะกรรมการสัมพันธ์แม่ญิงลาว (อพช.)	1 ท่าน
- สื่อมวลชน	1 ท่าน
รวม	18 ท่าน

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้มีกระบวนการทบทวนและการสร้างสายสัมพันธ์ (Rapport) ระหว่างผู้ศึกษา (ผู้สัมภาษณ์) และผู้ให้ข้อมูล (ผู้ให้สัมภาษณ์) โดยผ่านการติดต่อกับ คณาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ซึ่งผู้ศึกษาได้มีโอกาสรู้จักในระหว่างที่คณะผู้แทนลาวชุดนี้ได้มาเยือนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อปลายปี ค.ศ. 1998 ก่อนที่ผู้ศึกษาจะเดินทางไปกรุงเวียงจันทน์หลังจากนั้น

ส่วนรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งจากฝ่ายไทยและ สปป.ลาว ได้แสดงไว้ในบทที่ 4

สำหรับคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในครั้งนี้อยู่ก่อนการสัมภาษณ์จริงได้ร่างแบบสัมภาษณ์ (Interview Guideline) และทดสอบแบบสัมภาษณ์ (Pre-Test) จากนักศึกษาลาวที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้การสัมภาษณ์จริงประสบปัญหาน้อยที่สุด มีเครื่องมือประกอบที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

1.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิ โดยแยกเป็นสองส่วน คือ

ส่วนที่ 1 จากผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายไทย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชน นักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชน และนักธุรกิจไทยในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น ประเทศไทย และในกรุงเวียงจันทน์

ส่วนที่ 2 จากผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่าย สปป.ลาว สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชน นักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชน และนักธุรกิจลาวในกรุงเวียงจันทน์ สปป.ลาว และกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ซึ่งมาจากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามแบบเปิด และนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยแบ่งเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว

ตอนที่ 3 แนวทางความร่วมมือของประเทศไทยและ สปป.ลาว ในอนาคต

และใช้ตารางประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนระหว่างความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จากฝ่ายไทยและจาก สปป.ลาว

สำหรับข้อมูลทุติยภูมินั้นนำมาจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย หนังสือพิมพ์ ทั้งที่เก็บรวบรวมจากในประเทศไทย และจาก สปป.ลาว ข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาวิเคราะห์นั้น ใช้เพื่อเสริมข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายของทั้งสองฝ่ายในบางประเด็นเท่านั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

1.4 สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

สำหรับข้อมูลทุติยภูมินั้นได้รวบรวมเอกสารของไทยจากสำนักหอสมุด หอสมุดคณะสังคมศาสตร์ หอสมุดสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทรวงการต่างประเทศ หอสมุดศูนย์ข้อมูลลาว ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารของ สปป.ลาว จากศูนย์สถิติแห่งชาติ คณะกรรมการแผนการแห่งรัฐ หอสมุด UNDP ประจำ สปป.ลาว และสถานทูตลาวประจำประเทศไทย